

HERBJØRG WASSMO

„DINOS KNYGOS“ AUTORĒ

TORA

ANTRA DALIS

NEBYLUS KAMBARYS

Alma littera

Dunkst! Dunkst dunkst. Regėjos, širdis, it koks grobuonis, ims ją ir praris.

Mėgino sėstis. Atsišlietų į pagalvę, bet pagalvės nerado.

Oro! Loštelėjo atgal, atsirėmė į galvūgalį, bandė giliau įkvėpti.

Pamanė, kad miega Bekejorete, pas tetą Raketę ir dėdę Simoną. Baltojoje lovoje. Ir rausvoji naktinė lempa – šalia, ant staliuko. Be abejo! Ji atpažino, kur esanti. Bet ne...

Plačiai išsižiojo. Gulėjo ir šnopavo. Truputį atsitokėjo. Keista, kad šįvakar rausvoji lempa taip pulsuojančiai švysčioja. Lyg šiaurės pašvaistė – arba...

Kurgi ji? Veidas, kaklas. Prakaitas. Gaižus, troškinantis. Ir vis dėlto tai ne Bekejoretas. Ir ne naktinė lempa. Tai dėžė. Prie Tobijaso trobelės sienos. O ji nuslydusi nuo dėžės. Ten prie durų – jo veidas. Plėsdamasis jis artėja. Smelkiasi į dunksinčią širdį. Ir vis didėja. Ji jaučia, kad nebeatlaikys. Kad pasiduos. Bet ne, nevalia.

Vadinasi, jis miręs? Taip! Jie sūpavo ją ant nukeltų durų, bandydami atgaivinti. Kad išsūpuotų lauk jūros vandenį. Bet jiems nepavyko! Ir niekam nepavyko! Mat Tora paliko ją begulintį dumblytame dugne. Tegu paskęsta. Jūroje ji daugiau nesimaudys. O, kad kaip nors įtraukus oro...

– Dieve, ar pameni, juk buvau vien su kojineimis...

Greičiau bristi neįstengiau... todėl ir nesuspėjau laiku...

Jis įgijo veidą. Pamėlusį, nusėtą juodais barzdaplaukių taškeliais. Kad ir užmerktos, tačiau jo akys žiūri į ją. Tarp pravirų nubalusių lūpų blyksi tvirti balti dantys. Vadinasi, jis miręs!

Dabar ji stovi aukštai ant dėdės prielaukos pastolių. Landus vėjas grabinėja visą jos odą. Aulinukai nukrito. Ar nukrito? Ne, nukrito ji pati, tarsi įvirto į vaivorykštę, į fleitos garsus, į gaisro liepsnas. Bet juk mirė jis.

Ar tiesa, kad negali susitaikyti su žmogaus mirtimi, kol dar esi su juo piktuuju? Jei taip, vadinasi, – jis dar nemiręs!

Galiausiai ji įstengė nebekreipti į šalį akių ir pažvelgė į jo veidą. Tipiškas vyro veidas, ne vieną tokį ji matydavo kasdien kaime. Tokį veidą turi visi vyrai. Paprastą, bet jo reikia privengti.

Pagaliau kvėpavimas išsilygino. Aprimo širdis. Viskas ištirpo garuojančios tamsos sūkuriuose.

Ji atsipeikėjo pažįstamoje virtuvėje šalia darbastalio. Prie jos veido motina laikė prispaudusi šluostę. Šleikštulys buvo praėjęs. Ji pačiuo po motinos ranką ir nepaleido. Juto kambaryje daugybės neišsakytų žodžių plevenimą. Už atviro lango lyg mūras dunksojo tamsa. Vidun plūdo palaiminga vėsoma. Gaivino.

Tą dieną jie išsivežė Henriką Tostę atlikti bausmės už Simono Bekejoreto žuvų įmonės ir žvejų namelio padegimą. Tą dieną Tora buvo sakiusi Ingridai, kad Vetene jau prisirpusios bruknės.

Bet čia ne Simono namelio gaisras, ne kamaraitė Bekejorete, čia – nuzulintas virtuvės darbastalis Šimtabutyje, o Tora visu svoriu šliejasi į tą darbastalį. Nuo rankenėlių bumbulų dažai visiškai nutrinti. Grynas medis motinai patinka labiau nei apskretęs dažytas paviršius.

Tik dabar Tora susivokė, kas įvyko. Tai nerealu. Prašneko ji tik po pusvalandžio. Ingrida elgėsi ramiai, vis prieidavo prie jos. Tris kart nešė dukrai šalto, gaivaus vandens, nors ši ir neprašė.

Šeštą valandą Ingrida ėmė ruošti vakarinei pamainai žuvų įmonės pjaustykloje. Ramiai susirinko daiktus. Įprastu balsu paprašė Toros kol kas pagulėti lovoje. Tora linktelėjo. Jos skruostai buvo paraudę. Ingrida susirūpino. Nepanašu į Torą. Gal vis dėlto pakviesti gydytoją?

Gal reikėtų pranešti, kad šįvakar darbe ieškotų jai pavaduotojos? Bet ne. Ne šį vakarą. Ji privalo ištvirti. Būtent šįvakar! Nieko nepadarysi. Torai reikės pabūti vienai. Ji išsverminga.

– Ar tu tik nekarščiuoji?

– Karščiuoji? Kodėl? – Toros balsas buvo slopus, bet neatrodė, jog jai labai bloga.

– Na, tuomet man reikėtų pasilikti namie, ar kaip?

– Ne, aš nekarščiuoju.
Tora nutuokė, ką jaučia motina.

Iš palėpės nulipusi Solė atnešė Ingridai raštelį nuo Elizifos. Jei Ingridai, rašė ši, reikalingas dvasios pastiprinimas, ji maloniai kviečiama šeštą valandą vakaro į maldos namus pasimelsti. Ingrida neatsakė. Tvarkaraščio nustatytu laiku ji nuėjo dirbti į vakarinę pamainą.

Lėkė į kaimą taip greitai, kad net prakaitas išmušė. Nors eiti ten visai nesinorėjo. Užsisegė prijuostę, pasirišo skarelę. Kai sėdosi prie stalo, nukrauto dėžutėmis ir celofanu, jai šiek tiek virpėjo ranka. Visų besirenkančių moterų žvilgsniai krypo į Ingridą.

Paskui atėjo vyrai. Ir tie stebeilijo į ją. Ingrida akių nepakėlė. Įbedusi žvilgsnį į plieninį stalviršį ji sėdėjo ir laukė.

Jos veidą slėpė kaukė.

Jei būtų pakėlusiai akis, tikriausiai būtų pastebėjusi vieną kitą veidą ir be piktdžiugos, ir be priešiškumo. Bet Ingrida tarsi įlindo į kiautą.

Sėdėjo susikūprinusi ir laukė, kol bus atnešta žuvų.

Ir ji užvarė tokį tempą, lyg būtų velnio apsėsta. Jau per pirmąjį poilsio penkiaminutę ją sudraudė, kad mažintų tempą. Mat vietoj Grėtės šiandien dirbanti jauna, nepatyrusi, vardu Anliauga. Bet Ingrida galvojo: „Tegul verčiasi kaip išmano. Tegul grūdina. Nepasiduoda, tegul ir ji mokosi kaimo tvarkos.“

Po penkių valandų pamaina baigėsi. Ingrida rengėsi su kitomis trim moterimis iš pakavimo skyriaus. Besiaudama guminukus Hansinė staiga susvyravo ir išbalo.

– Gal sergi? – paklausė Anliauga.

Ingrida pastebėjo, kaip į ją pašnairavo Frida. Skubiai nusirišo skarelę ir sustirusiais pirštais ant termosio užsuko puoduką. Ore kažkas tvyrojo.

– Ne, sirgti nesergu. Tik nuvargau.

Hansinė atsirėmė į sieną. Skruostais nuriedėjo ašaros. Tada Ingrida tarsi pabudo. Viduje kažkas sukirbėjo. Tai, kas buvo taip ilgai slopinama.

Apvalų Hansinės pilvuką ji buvo pastebėjusi. Bus kokie keturi penki mėnesiai. Hansinė jau turėjo trijulę. Išdygusius vienas po kito.

Pakavimo skyriuje ji dirbo tik vienus metus. Pradėjo iškart, kai tik atsigavo po paskutinio gimdymo. Ingrida prisiminė, kaip pradžioje per penkiaminutes ji nusitraukdavo pieną. Hansinė stovėjo ir verkė.

– Eikš, parvešiu tave dviračiu, – pasakė Frida ir, surinkusi Hansinės daiktus, sudėjo į tinklinį krepšelį.

Į Ingridos nugarą smigo pagiežingos akys. Juto, kaip svilina. Norėjo atsigręžti ir prisipažinti, kad išties be reikalo užvarė tempą. Norėjo paduoti ranką. Tačiau neįstengė. Niekada ji nebuvo viena iš jų. Ir įsipiršti nenorėjo. Tik norėjo įrodyti, kad moka išgyventi ir atsiskyrusi. Paskui susivokė, kad kaip tik dėl to jiems ir pavykdavo jas supriešinti. Ir jie galiausiai laimėdavo. Tokie kaip Dalas.

Kai su tonomis žuvų filė nuo priepilaukos atsišvartuodavo laivai, jie savo išpampusių piniginių neatverdavo. Grėtė sakė teisybę: „Sušiktas atlyginimas – o juk dirbame kaip vergės.“

Tik per juos žlugdavo bičiulystė, užsimezgusi ankštame, pri-rūkytame poilsio kambarėlyje prie respateksu dengto staliuko su nuorūkų išdeginta metaline pelenine, papuošta Bodės alaus daryklos vaizdeliu. Tik per juos nelikdavo laiko švelnesniam žodžiui ir niekam kitam, o tik skubėjimui, kad pavyktų išlaikyti darbo tempą! „Ne, Ingrida, – kuždėjo vidinis balsas. – Ar tai tau rūpi šįvakar? Jei sąžiningai? Ar ne tu, kupina apmaudo, oriai užsisklendi savyje, palikdama kitus kančiai? Jei nebūtum užvariusi tokio tempo, galbūt žuvis būtų buvusi sudėta į šaldytuvą ir supakuota per dvi pamainas, o Hansinė būtų grįžusi namo, išplovusi skalbinius ir dar pailsinusi nugarą.“

Ir kas iš to, kad ji įsuko tokį tempą? Kas iš to...

Ingrida nuėjo namų link. Ji neatsigręžė pasižiūrėti, kaip sekasi anomis trims. Žinojo, kad jos šnekasi. Nakties tamsoje sklido pilni vangaus bejėgiškumo, žemi, prikimę balsai. Žodžiai trumpi. Dygūs. Kieti kaip akmenys. Juose – nepakantumas jai, Ingridai. Tačiau kad ir kaip būtų, jos piniginė pasipildys nemenka suma. Šį mėnesį ji galės atsisteisti. Už viską!

Sumokės Rakelei už suknelės audinį, pirk tą kartą Breilane.

Otaro parduotuvėje mirgėte mirgėjo skaičiai, įrašyti prie jos pavardės. Atsiskaitys! Ir dar liks kelionei į Bodę pas Henriką, jeigu tik niekur nenakvos.

Ingrida užsispyrė, ir taip bus. Todėl grįždama kopė šlaitais iškėlusią galvą. Nė kiek nesistebėdama savo teisumu.

Ėjo skubėdama. Tačiau greitis jos nepaveikė. Veidą tebeslėpė kaukė. Spausdama namų durų rankeną ji buvo tokia pat išblyškusi kaip ir pjaustykloje, kai lankstė prijuostę.

Atvėrusi kamaraitės duris, persimetė su Tora keliais žodžiais.

– Aš... pavargau, einu gulti, – pagaliau išlemeno Ingrida, nenorėdama pradėti ilgesnės kalbos.

Ji nuėjo į svetainę prie tuščios plačios lovos. Nesvarstė, ar jai ko trūksta. Tikriausiai buvo pervargusi.

Paskui užtraukė užuolaidas ir nusiprausė šaltu vandeniu. Kad bent kiek atsikratytų žuvų dvoko. Jai pasirodė, kad pavyko.

Gulėdama kamaraitėje Tora stebėjosi, kodėl motina neatsinešė iš virtuvės šilto vandens. Staiga ją apėmė klaiki baimė dėl motinos. Tačiau šįvakar Tora jautėsi tokia bejėgė. Suplzdėjo širdis, lyg ketindama vėl pakartoti pašėlusio dunksėjimo bangą. Tora apsivertė ant kito šono, bandė nedažytose sienų lentose įžvelgti šakų intarpus. Bet kokia iš to nauda...